

UMEÅ TINGSRÄTT
Målenhet 1

DOM
2014-05-08
meddelad i
Umeå stad

Mål nr B 1714-13

B 1902-13

PARTER (Antal tilltalade: 2)

Åklagare

Kammaråklagare Christer Forssman
Åklagarmyndigheten
Riksenheten för Miljö- och Arbetsmiljömål Östersund

Tilltalad

Bengt ROBERT Nordlund, 740131-8519
Lövholmen 25
913 42 Obbola

DOMSLUT

Åtalet ogillas.

Postadress
Box 138
901 04 Umeå

Besöksadress
Nygatan 45

Telefon
090-17 21 00
E-post: umea.tingsratt@dom.se
www.domstol.se

Telefax
090-77 18 30

Expeditionstid
måndag - fredag
09:00-12:00
12:00-15:00

UMEÅ TINGSRÄTT
Målenhet 1

DOM
2014-05-08
meddelad i
Umeå stad

Mål nr B 1714-13

B 1902-13

PARTER (Antal tilltalade: 2)

Åklagare

Kammaråklagare Christer Forssman
Åklagarmyndigheten
Riksenheten för Miljö- och Arbetsmiljömål Östersund

Tilltalad

Hans JACOB Emil Stenmark, 870121-8532
Sahlinsvägen 4
913 35 Holmsund

Försvarare:

Advokat Jens Nyström
Ahlgrens Advokatbyrå HB
Box 137
901 04 Umeå

DOMSLUT

Åtalet ogillas.

Ersättning

Jakob Stenmark tillerkänns ersättning av allmänna medel för sin rättegångskostnader med 29 441 kr avseende ombudskostnader.

Postadress
Box 138
901 04 Umeå

Besöksadress
Nygatan 45

Telefon
090-17 21 00
E-post: umea.tingsratt@dom.se
www.domstol.se

Telefax
090-77 18 30

Expeditionstid
måndag - fredag
09:00-12:00
12:00-15:00

INLEDANDE ANMÄRKNING

Tingsrätten har handlagt mål B 1714-13 (Stenmark) och B 1902-13 (Nordlund) gemensamt.

YRKANDEN M. M.

Åklagaren har yrkat att Jacob Stenmark och Robert Nordlund ska fällas till ansvar enligt följande.

FÖRSEELSE MOT OMRÅDESSKYDD

Jacob Stenmark och Robert Nordlund har den 30 maj 2013 uppsåtligen eller av oaktsamhet framfört vattenskoter inom naturreservatet Umeälvens delta i Umeå kommun utan dispens och trots att det varit förbjudet enligt ordningsföreskrifterna för naturreservatet. Gärningen är inte att bedöma som ringa.

Lagrum

29 kap 2 a § miljöbalken (1998:808) och 7 kap 30 § miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och Länsstyrelsen i Västerbottens läns författningssamling (24FS 2008:141)

Inställning till åtalet

Jacob Stenmark och Robert Nordlund har bestritt yrkandet. De har invänt att regelverket inte är tillämpligt och i andra hand att handlingarna inte begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet. För det fall brott anses styrkt skall det rubriceras som ringa brott och därför inte leda till påföljd.

UTREDNINGEN

Åklagaren

har åberopat muntlig bevisning i form av förhör med de tilltalade och vittnesförhör med kustbevakningsassistenten Olof Sandström. Såsom skriftlig bevisning har åklagaren företett kartor över det aktuella området, handlingar som visar att de tilltalade bedriver vattenskoterrelaterad näringsverksamhet i Umeås omnejd och länsstyrelsens *Förordnande om naturreservat för Umeälvens delta, Umeå kommun*.

Åklagaren har till stöd för sin talan i huvudsak anfört följande.

Länsstyrelsen har beslutat att inrätta ett naturreservat i Umeälvens deltaområde och att däruti förbjuda framförande av vattenskotrar. Regeringen hade inte något att erinra emot bestämmelserna i samband med att det överklagades, trots att man varit medveten om frågan sedan tidigare prövningar av Vattenskotreförordningen.

Förbudet mot vattenskotrar i det aktuella området strider inte mot den EU-rättsliga principen om varors fria rörlighet inom unionen. Det är svårt att se hur förbudet skulle kunna inverka menligt på försäljningen av vattenskotrar. Åtminstone rör det sig inte om någon ”avsevärd inverkan på konsumenternas beteende”, vilket skulle krävas. Förbudet måste också betraktas i ljuset av de miljöfrämjande syften som ligger bakom reservatets bildande, vilka ger vid handen att proportionalitet föreligger emellan de mål man vill uppnå och de inskränkningar av den fria rörligheten som följer av de åtgärder som vidtas för att uppnå dessa mål.

Sverige har utifrån EU-direktiv på området en skyldighet att värna naturvärden, vilket detta naturreservat är ett exempel på.

Stenmark och Nordlund har begått gärningarna med uppsåt. De bedriver vattenskotrelaterad näringsverksamhet i närområdet och kan knappast ha varit

ovetande om förbudet. Kartor med information om reservatets föreskrifter och utbredning står också att finna på internet. För åtminstone Nordlund är det därtill genom kustbevakningsassistenten Sandströms vittnesmål klarlagt att han tidigare upplysts om dessa förhållanden och att han vid det aktuella tillfället också tillstått detta.

Jacob Stenmark

har åberopat muntlig bevisning i form av förhör med sig själv och Vd:n för kanadensiska Bombardier, som tillverkar och säljer vattenskotrar, Jan Andersson. Såsom skriftlig bevisning har bilder på olika typer av vattenskotrar företetts, kartor över området och en promemoria beträffande vattenskoterförbud författad av professor emeritus i sjö- och transporträtt Hugo Tiberg. Stenmark åberopar också Havs- och vattenmyndighetens utredning ”Vattenskotrar och andra mindre, motordrivna fordon: Regeringsuppdrag att kartlägga olägenheter och analysera behov av särskild reglering”, vilken av åklagaren tillställts rätten.

Jacob Stenmark har till stöd för sin talan i huvudsak anfört följande.

Vad gäller uppsåtet ägde han inte kännedom om att den aktuella platsen ingick i ett naturreservat och än mindre att det däri var förbjudet att framföra vattenskotrar. Detta vinner stöd i kustbevakningens vittnesmål. För det fall han befins skyldig bör rätten beakta att han ovetandes kört i lugnt tempo i en för båttrafik anvisad farled. Detta talar för att brottet bör bedömas som ringa.

Av utredningen framgår att naturreservatet i allt väsentligt täcker hela det aktuella vattenområdet och därmed förhindrar möjlighet att med vattenskotrar från Umeälven nå havet.

Stenmark har framfört vattenskotern i en utpekad farled, vilken dagligen trafikeras av ett stort antal båtar. Det föreligger inget förbud mot båttrafik i reservatet. Invid

farleden återfinns både den nyligen anlagda Botniabanan, Europaväg 12 och ett stycke längre bort Umeå flygplats.

Vidare var naturreservatet vid den aktuella tidpunkten inte på något sätt utmärkt med skyltar, åtminstone inte sådana som kunnat skönjas från vattnet, trots att hastighetsskyltar finns uppsatta, vilket rimligen skulle möjliggjort att även förbudsskyltar för vattenskotrar kunnat sättas upp invid dem.

Länsstyrelse och åklagare har misslyckats med att göra åtskillnad mellan de två vitt skilda typer av vattenskotrar som saluförs på marknaden, varav den ena, benämnd jetski, bör var hänvisad till inhägnade områden. Den andra typen, eller den som Stenmark framförde, är CE-märkt och i alla miljöhänseenden bättre än alla andra båtar som framförs i området. Det rör sig om sådant som utsläpp av oförbränt bränsle, buller, bottenskador och svallvågor.

Förbudet mot vattenskotrar inom reservatet strider mot EU-rätten, den fria rörligheten för varor (art 34 i Funktionsfördraget, FEUF), och fritidsbåtsdirektivet. Vattenskotrar tillverkas inte inom riket och import av dessa försvåras, samtidigt som inga hinder finns för båtar tillverkade både i EU och inom riket. Tillsammans med vattenskotterförordningen och EU-domstolens praxis (C142/05, C433/05) finns inget stöd för att utan motivering förbjuda endast vattenskotrar i den farled som här avses. Skulle ordningsstörande beteende förekomma i anslutning till brukande av vattenskotrar kan annan befintlig skyddslagstiftning tillämpas, företrädesvis sjölagen.

Miljöbalken ger visserligen länsstyrelsen rätt att meddela föreskrifter som den aktuella, dock måste den förenas med en proportionalitetsbedömning mellan syftet och de konsekvenser som uppstår till följd av syftets förverkligande.

Svensk domstol har en skyldighet att pröva varje bestämmelse för att kontrollera att den överensstämmer med högre rätt och EU-rätt. Länsstyrelsens beslut ligger längst ned i denna hierarki. Vattenskoterförordningen ålägger länsstyrelsen att aktivt verka för att tillåta vattenskotrars framförande.

Robert Nordlund

har till stöd för sin talan hänvisat till vad Stenmark uppgivit.

DOMSKÄL

I länsstyrelsens i Västerbotten förordnande om naturreservat för Umeälvens delta i Umeå kommun (dnr 511-19170-2002) stadgas under punkt 5 i ordningsföreskrifterna att det är förbjudet att inom reservatet ”framföra vattenskoter”.

Det är ostridigt att Jacob Stenmark och Robert Nordlund den 30 maj 2013 framfört var sin vattenskoter inom naturreservatet Umeälvens delta i strid mot gällande föreskrifter.

Domstolen ska enligt 11 kap 14 § regeringsformen inte tillämpa en föreskrift om den står i strid med överordnad författning.

I sin prövning bör tingsrätten därtill beakta unionsrätten och dess gällande företräde. Av principen om fri rörlighet för varor och tjänster (art 28 och 34 FEUF) följer att ett medlemsland som huvudregel inte får särbehandla varor som lagligen producerats i ett annat medlemsland. Med sådan diskriminering åsyftas vanligen kvantitativa importrestriktioner i form av tullar, skatter och andra avgifter, men kan också avse andra åtgärder som indirekt försvårar en varas tillträde och därmed riskerar skapa handelshinder och ojämlika konkurrensvillkor på den inre marknaden (se nedan redovisade rättsfall).

I det s k fritidsbåtsdirektivet (direktiv 94/25/EG) harmoniseras och regleras unionsländernas författningar i fråga om fritidsbåtar. Genom direktiv 2003/44/EG utvidgades tillämpningsområdet för fritidsbåtsdirektivet till att även omfatta vattenskotrar. Direktiven syftar till att motverka handelshinder och snedvriden konkurrens genom att fastställa de säkerhets- och miljökrav på området som är nödvändiga för att tillgodose fritidsbåtars fria rörlighet.

I mål C142/05, Mickelsson och Roos, konstaterar EU-domstolen följande.

Åtgärder som vidtas av en medlemsstat och som syftar eller leder till att varor från andra medlemsstater behandlas mindre förmånligt ska betraktas som åtgärder med verkan motsvarande den som kvantitativa importrestriktioner har i den mening som avses i artikel 28 EG. ../ Begreppet omfattar också varje annan åtgärd som hindrar tillträdet till marknaden i en medlemsstat för varor med ursprung i andra medlemsstater.

Fråga är då huruvida länsstyrelsens föreskrifter i fallet Umeälvens delta kan anses syfta eller leda till att vattenskotrar behandlas mindre förmånligt.

Tingsrätten är av den uppfattningen att regleringen, även om den inte syftar till detta, rimligen leder till att efterfrågan på vattenskotrar minskar när konsumenten får vetskap om att denna inte lagligen kan brukas i Umeälvens delta och att det inte finns några färdvägar från uppströms deltat ned till havet.

Hur förhåller sig då minskad efterfrågan till de ovan nämnda rekvisiten hindrande av varans tillträde och mindre förmånlig behandling? Å ena sidan är vattenskotrars tillträde oförändrat: de kan fortfarande fritt tillhandahållas och saluföras på den svenska marknaden och kan därför inte sägas bli mindre förmånligt behandlade. Å andra sidan påverkas tillträdet indirekt genom att intresset för att importera och

saluföra vattenskotrar torde minska i takt med minskad efterfrågan och denna efterfrågan styrs i sin tur av sådant som förbud mot skoteråkning.

EU-domstolen konstaterar vidare i ovan angivet rättsfall att även om ett sådant förbud

varken syftar eller leder till att varor från andra medlemsstater behandlas mindre förmånligt, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera, kan en begränsning av användningen av en vara i en medlemsstat, beroende på den aktuella begränsningens räckvidd, ha en avsevärd inverkan på konsumenternas beteende, vilket i sin tur påverkar varans tillträde till medlemsstatens marknad.

Detta ger enligt tingsrättens bedömning stöd för att minskad efterfrågan på en vara till följd av en ordningsföreskrift som den ifrågavarande kan anses utgöra ett potentiellt ingrepp i den fria rörligheten. Att någon form av minskad efterfrågan orsakats står som angivits ovan klart. Frågan är därför huruvida den också är *avsevärd*. Några säkra slutsatser kan knappast dras, men i anledning av att förbudsområdet i Umeälvens delta sträcker sig från strand till strand och därmed omöjliggör transport i ett för båtägare så väsentligt brukandeområde som det emellan havsbandet och uppströms Umeälven in till Umeå stad, finner tingsrätten att förbudet bör anses ha en avsevärd inverkan på konsumenternas beteende lokalt. Här bör också noteras att marknaden för moderna vattenskotrar respektive små båtar delvis är överlappande enligt vittnet Jan Andersson.

Åklagaren har i målet invänt att vattenskoterförbudet bör anses vara ett tillåtet undantag från principen om den fria rörligheten.

Art 36 FEUF stadgar att tvingande hänsyn kan motivera undantag från principen om fri rörlighet och här nämns uttryckligen ”intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv” och ”att bevara växter”. Detta är samtidigt förenat med villkoret att undantaget skall vara proportionerligt i förhållande till syftet vilket motiverar det och att det inte får utgöra ”medel för godtycklig diskriminering”.

I mål C433/05 angav EU-domstolen följande gällande kravet på proportionalitet och förbud mot vattenskotrar.

Artiklarna 34 och 36 FEUF utgör inte hinder för en sådan nationell lagstiftning, under förutsättning

- att de behöriga nationella myndigheterna är skyldiga att vidta de genomförandeåtgärder som krävs för att anvisa de vattenområden, utanför de allmänna farlederna, i vilka vattenskotrar får användas,
- att de behöriga nationella myndigheterna faktiskt har utövat den behörighet som de har getts i detta avseende och att de har anvisat de vattenområden som uppfyller kraven i den nationella lagstiftningen, samt
- att sådana åtgärder har vidtagits inom rimlig tid från det att den nationella lagstiftningen trädde i kraft.

I bedömning av detta ska Sverige enligt EU-domstolen fästa avseende vid förordning [1993:1053] om användning av vattenskotrar (den s k vattenskotterförordningen), vilken i 3 § första stycket ålägger länsstyrelsen att alltid meddela föreskrifter om tillåtande av vattenskotrar i alla de områden som uppfyller vissa kriterier.

Den första strecksatsen får mot bakgrund av 3 § vattenskotterförordningen anses uppfyllt. Gällande den tredje strecksatsen finner tingsrätten också den uppfyllt, eftersom de för målet relevanta paragraferna i vattenskotterförordningen vann laga

kraft redan år 2004. Avgörande är den andra strecksatsen. EU-domstolens tolkning av vad det innebär att uppfylla detta villkor framkommer när den konstaterar att det ankommer på nationell domstol att kontrollera ”huruvida det rimligen kan anses att samtliga vattenområden [...] som uppfyller villkoren i vattenskoterförordningen, och då särskilt villkoren i 3 § i denna” också har blivit angivna som tillåtna områden av länsstyrelsen. Vidare anges följande.

Ett förbud mot användning av vattenskoter inom ett sådant vattenområde, på grund av att det inte har anvisats i en genomförandeåtgärd, måste därför anses utgöra en åtgärd som går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet att skydda miljön.

Fråga är då om länsstyrelsen i Västerbotten verkligen anvisat alla områden i länet som uppfyller 3 § vattenskoterförordningen som tillåtna. För tingsrättens vidkommande är det naturligt att ta sin utgångspunkt i förhållandena i det för målet aktuella området, Umeälvens delta.

Av handlingarna i målet är upplyst att naturreservatet syftar till att tillgodose ovanstående och liknande ändamål och att detta också föranlett förbudet mot framförande av vattenskoter. Det finns ingen anledning för tingsrätten att ifrågasätta syftena bakom inrättandet av naturreservatet och dess skyddsstatus. Följaktligen föreligger hänsynstagande som skulle kunna motivera ett undantag.

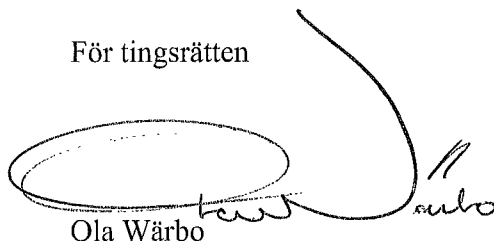
Blotta förekomsten av i sig vällovligen syften bakom naturreservatet kan emellertid inte motivera vilka inskränkningar som helst. Såsom tingsrätten uppfattar främst unionsrätten måste en tämligen utförlig proportionalitetsbedömning både utföras och redovisas härvid. I en sådan bedömning ska granskas huruvida de vidtagna åtgärderna går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet att skydda miljön och om mindre ingripande alternativa åtgärder som kan antas uppnå samma mål står till buds.

Någon sådan bedömning har inte åklagaren kunnat påvisa att länsstyrelsen gjort och än mindre redovisat. Redan detta förhållande ger vid hand att förbudet mot vattenskotrar i Umeälvens delta torde strida mot EU-rätten.

Förhållanden som i en sådan bedömning skulle ha behövt analyseras är exempelvis det faktum att vattenskotrar särbehandlas i förhållande till andra, tillåtna vattenfarkoster. Det har heller inte framkommit om beslutet verkligen är avsett att gälla alla förekommande typer av vattenskotrar eller om det möjligen är vattenskotrar av typen jetski som egentligen avsetts. Vidare skulle det faktum att det genom vittnesmål och Havs- och vattenmyndighetens rapport framkommit att vattenskotrar i flera relevanta miljöhänseenden är överlägsna exempelvis äldre utombordares tvåtaktsmotorer behöva beaktas. Till saken hör vidare att förbudet mot vattenskotrar inte är begränsat utan utgör ett totalförbud i det att förbudet gäller även farleden, vilken alltså är tillåten för alla andra vattenfarkoster året om, utan andra restriktioner än hastighetsbegränsningar. Avslutningsvis bör det diskuteras om beivrande av eventuellt ordningsstörande beteende relaterat till brukande av vattenskotrar bör ske genom ett dylikt förbud eller om exempelvis 20 kap 3 § sjölagen (1999:1009) är bättre lämpad.

Mot bakgrund av ovanstående finner tingsrätten att länsstyrelsens föreskrift inte bör tillämpas och att åtalet således bör ogillas.

För tingsrätten

Ola Wärbo

I avgörandet, vilket är enhälligt, har deltagit Ola Wärbo och tre nämndemän.

UMEÅ TINGSRÄTT

DOM
2014-05-08

B 1714-13

Målenhet 1

Anvisning för överklagande, se bilaga 1 (Dv 400)

Den som vill överklaga domen kan göra det senast den 30 maj 2014.

Överklagandet ska vara adresserat till Hovrätten för Övre Norrland men ska ges in Till tingsrätten. I hovrätten krävs prövningstillstånd.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I BROTTMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten.** Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras i vissa fall att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,

3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd krävs och sådant inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det, i de fall prövningstillstånd krävs, klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I vilka fall krävs prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en tingsrätts dom om den tilltalade

1. inte dömts till annan påföljd än böter, eller
2. frikänts från ansvar och brottet inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Enskilt anspråk (skadeståndstalan)

För att hovrätten ska pröva en skadeståndstalan krävs prövningstillstånd. Från denna regel gäller följande undantag:

Överklagas domen även i brottmålsdelen och avser överklagandet frågan om den tilltalade ska dömas till ansvar för en gärning krävs inte prövningstillstånd för ett till denna gärning kopplat enskilt anspråk i de fall

1. det enligt ovanstående regler inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen, eller
2. prövningstillstånd i brottmålsdelen meddelas av hovrätten.

Beslut i övriga frågor

Krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen krävs även prövningstillstånd vid beslut som endast får överklagas i samband med överklagande av domen.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis, samt

6. om prövningstillstånd behövs, de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att målsäganden eller den tilltalade ska infinna sig personligen vid huvudförhandlingen i hovrätten. Är den tilltalade anhållen eller häktad, ska det anges.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.